

СИЛАБУС
навчальної дисципліни

ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ»
ІМЕНІ Т.Г. ШЕВЧЕНКА

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ ТА
СОЦІОГУМАНІТАРНИХ
ДИСЦИПЛІН ІМЕНІ
О.М. ЛАЗАРЕВСЬКОГО

КАФЕДРА
ПРАВА, ФІЛОСОФІЇ ТА ПОЛІТОЛОГІЇ

Освітній ступінь
Галузь знань
Спеціальність
Освітньо-професійна програма
Кількість кредитів
Рік підготовки, семестр
Компонент освітньо-професійної програми
Дні занять
Мова викладання
Консультації

Викладач

Контакти

бакалавр
08 Право
081 Право
Право
6
1 рік, II-й семестр
Обов'язковий компонент

згідно з розкладом
українська
щопонеділка 12.00-13.00 (210 кабінет, з
можливістю дистанційної роботи на
платформах ZOOM та Google-class).
Кандидат юридичних наук, доцент
Лазаренко Алла Миколаївна
E-mail: Alla_Apanasenko@ukr.net
м.т.0931122156

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Теорія держави і права є фундаментальною правничою дисципліною, яка сприяє засвоєнню базової юридичної термінології та покликана сформувати у студентів системний підхід до розуміння сутності держави та права, їх особливостей. Наділяє майбутніх юристів умінням розуміти особливості функціонування громадянського суспільства, механізм діяльності правової держави, сутність верховенства права та можливість застосувати ці знання у практичній діяльності. Студенти отримують ґрунтовні знання про: особливості форми державного правління, державного устрою, політичного режиму, сутність права, функції, принципи та джерела, ознаки норми права, її елементи та особливості та ін.

Програма курсу «Теорія держави і права» підготовлена з урахуванням типових програм для вищих навчальних закладів. Вона передбачає висвітлення основних положень України та комплексних підходів щодо розуміння сутності теорії держави та основних вчень про право. Навчальний курс «Теорія держави і права» розрахований на студентів

зкладів вищої освіти з урахуванням наявності у них базового рівня знань (середньої освіти), які навчаються за освітньо-професійними програмами підготовки бакалавра. Він побудований відповідно до вимог Європейської Кредитно-Трансферної системи (ECTS).

Курс «Теорія держава і права» для студентів I курсу розрахований на II-й семестр, передбачає 44 лекційних, 36 практичних години, а також 100 години самостійної роботи. У змісті курсу можна виділити два змістові модулі.

Предмет навчальної дисципліни –правові відносини, які виникають у сфері функціонування державних інститутів, правові відносини між державними органами, фізичними та юридичними особами, а також об'єктивні властивості держави і права, основні та загальні закономірності виникнення, розвитку і функціонування державних і правових явищ.

Програма навчальної дисципліни складається з 6-ти кредитних модулів:

1. Теорія держави і права як наука і навчальна дисципліна. Походження держави і права.
2. Поняття держави та її сутність. Держава і право у політичній системі суспільства. Громадянське суспільство і правова держава
3. Механізм держави. Типи держави. Форма держави.
4. Поняття, сутність і соціальна цінність права. Право в системі соціального регулювання. Правове регулювання суспільних відносин. Норми права
5. Форми (джерела) права. Правотворчість. Система права, система законодавства, правова система суспільства. Правова свідомість і правова культура. Правові відносини.
6. Тлумачення, реалізація і застосування права. Правова поведінка, юридична відповідальність, законність і правопорядок. Права і свободи людини і громадянина. Порівняльне правознавство. Правові системи сучасності.

Навчальна дисципліна «Теорія держави і права» призначена для студентів вищих навчальних закладів, які навчаються за спеціальністю 081 «Право», галузь знань 08 «Право» за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр». Вона є нормативною навчальною дисципліною. Передумовами для вивчення цієї дисципліни є знання, навички й уміння, отримані студентами в межах дисциплін циклу загальної та професійної підготовки.

Метою викладання навчальної дисципліни „Теорія держави і права” є формування у студентів системи теоретичних знань про державу і право як явища суспільного життя, їх сутність, призначення і функціонування в суспільстві, про основні закономірності їх виникнення і розвитку, основні закономірності політичної і правової свідомості та правового регулювання, набуття ними вмій і навичок застосовувати отримані знання.

ФОРМУВАННЯ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ І РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Шифр згідно ОПІ	Компетентності
ЗК 1	Здатність до абстрактного мислення аналізу та синтезу.
ЗК 2	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК 4	Здатність спілкуватися державною мовою як усно так і письмово
ЗК7	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
ЗК11	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні
ЗК13	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку права, його місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.

СК1.	Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.
СК2.	Знання і розуміння ретроспективи формування правових та державних інститутів.
СК4.	Знання і розуміння міжнародних стандартів прав людини, положень Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини.
СК5	Здатність застосовувати знання засад і змісту інститутів міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права.
СК6.	Знання і розуміння основ права Європейського Союзу.
СК8.	Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.
СК 11	Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.
СК12.	Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.
СК 13	Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.
СК 15	Здатність до самостійної підготовки проектів актів правозастосування.
СК 25	Вміння аналізувати нормативні акти, якими визначається компетенція органів державної влади і управління
Програмні результати навчання	
ПРН3.	Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.
ПРН 4	Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми.
ПРН 7.	Складати та узгоджувати план власного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами.
ПРН13.	Пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту
ПРН15	Вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази даних.
ПРН18	Виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи.
ПРН19.	Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права.
ПРН20	Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Тематичний план

№	Назва теми	Всього годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
Модуль 1. Теорія держави					
	Змістовний модуль 1. Теорія держави і права як наука і навчальна дисципліна. Походження держави і права.				

1	Теорія держави і права як наука і навчальна дисципліна.	15	2	1	12
2	Походження держави і права.	15	2	1	12
Змістовний модуль 2. Поняття держави та її сутність. Держава і право у політичній системі суспільства. Громадянське суспільство і правова держава.					
3	Поняття держави та її сутність.	8	2	2	4
4	Держава і право у політичній системі суспільства.	11	2	1	8
5	Громадянське суспільство і правова держава.	11	2	1	8
Змістовний модуль 3. Механізм держави. Типи держави. Форма держави.					
6	Механізм держави.	10	2	2	6
7	Типи держави.	9	2	2	5
8	Форма держави.	11	4	2	5
Всього за модуль 1		90	18	12	60
Модуль 2. Теорія права.					
Змістовний модуль 4. Поняття, сутність і соціальна цінність права. Право в системі соціального регулювання. Правове регулювання суспільних відносин. Норми права.					
9	Поняття, сутність і соціальна цінність права.	7	2	2	3
10	Право в системі соціального регулювання.	7	2	2	3
11	Правове регулювання суспільних відносин.	8	2	2	4
12	Норми права.	8	2	2	4
Змістовний модуль 5. Форми (джерела) права. Правотворчість. Система права, система законодавства, правова система суспільства. Правова свідомість і правова культура. Правові відносини.					
13	Форми (джерела) права. Правотворчість.	9	4	2	3
14	Система права, система законодавства, правова система суспільства.	7	2	2	3
15	Правова свідомість і правова культура.	7	2	2	3
16	Правові відносини.	7	2	2	3
Змістовний модуль 6. Тлумачення, реалізація і застосування права. Правова поведінка, юридична відповідальність, законність і правопорядок. Права і свободи людини і громадянина. Порівняльне правознавство.					

17	Тлумачення, реалізація і застосування права.	8	2	2	4
18	Правова поведінка, юридична відповідальність, законність і правопорядок.	8	2	2	4
19	Права і свободи людини і громадянина.	7	2	2	3
20	Порівняльне правознавство. Правові системи сучасності.	7	2	2	3
Всього за модуль 2		90	26	24	40
Разом за курс		180	44	36	100

Тематика практичних занять.

Модуль I

Тема 1. Теорія держави і права як наука і навчальна дисципліна.

План

1. Поняття і предмет теорії держави і права
2. Функції теорії держави і права
3. Методи теорії держави і права
4. Теорія держави і права в системі гуманітарних наук і навчальних дисциплін
5. Співвідношення суспільства і держави
6. Співвідношення суспільства і права

Тема 2. Походження держави і права.

План

1. Причини виникнення держави
2. Шляхи формування держави у різних народів
3. Теорії походження держави: загальна характеристика
4. Теологічна і патріархальна теорії походження держави і права
5. Договірні теорії походження держави і права
6. Походження держави і права за Марксом та Енгельсом
7. Походження права
8. Теорії походження права: загальна характеристика

Тема 3. Поняття держави та її сутність.

План

1. Поняття держави
2. Відмінність держави від додержавного суспільства
3. Відмінність держави від інших організацій у суспільстві
4. Сутність держави
5. Теорії сутності держави
6. Співвідношення держави і права
7. Функції держави

Тема 4 Держава і право у політичній системі суспільства

План

1. Політична система суспільства, її сутність і структура
2. Види політичних систем

3. Політична участь
4. Право у політичній системі
5. Держава у політичній системі
6. Громадські об'єднання у політичній системі
7. Місцеве самоврядування як елемент політичної системи

Тема 5. Громадянське суспільство і правова держава.

План

1. Поняття та ознаки громадянського суспільства
2. Структура громадянського суспільства
3. Взаємодія держави і громадянського суспільства
4. Поняття та принципи правової держави
5. Ознаки правової держави
6. Поняття і сутність сучасної соціальної держави
7. Принципи соціальної держави
8. Соціальна правова держава

Тема 6. Механізм держави.

План

1. Механізм держави: поняття і склад
2. Поняття та види органів держави
3. Основні філософські та політологічні концепції влади
4. Соціальна (публічна) влада, її сутність і склад
5. Політична влада та форми її виявлення
6. Державна влада
7. Легітимність і легальність державної влади

Тема 7. Типи держави.

План

1. Поняття типології і типу держави
2. Класово-формаційний підхід до типології держав
3. Проблема типології східної держави
4. Цивілізаційний підхід до типології держав
5. Технологічний напрям у цивілізаційному підході до типології держав
6. Принципи співвідношення держави і духовно-культурного життя суспільства за цивілізаційним критерієм

Тема 8. Форма держави.

План

1. Поняття форми держави та фактори, які на неї впливають
2. Поняття форми державного правління
3. Види форм державного правління
4. Різновиди монархічної форми державного правління
5. Республіка як форма державного правління
6. Форма державного устрою
7. Різновиди федерації
8. Політичний (державний) режим

Модуль II

Тема 9. Поняття, сутність і соціальна цінність права.

План

1. Розуміння права в окремих правових теоріях

2. Поняття права
3. Ознаки права
4. Сутність права
5. Принципи права
6. Соціальна цінність права
7. Функції права

Тема 10. Право в системі соціального регулювання.

План

1. Поняття, види і способи соціального регулювання
2. Поняття, загальні ознаки та функції соціальних норм
3. Класифікація соціальних норм
4. Норми моралі як соціальні норми, їх співвідношення і взаємозв'язок з правовими нормами
5. Звичай і традиції як соціальні норми
6. Корпоративні норми
7. Співвідношення норм права з іншими соціальними нормами

Тема 11. Правове регулювання суспільних відносин.

План

1. Поняття правового впливу і правового регулювання
2. Сфера і межі правового регулювання
3. Предмет і метод правового регулювання
4. Засоби і типи правового регулювання
5. Стадії правового регулювання
6. Механізм правового регулювання та його елементи
7. Техніка правового регулювання
8. Індивідуальне правове регулювання

Тема 12. Норми права.

План

1. Поняття норми права
2. Ознаки норми права
3. Види норм права
4. Структура норми права
5. Зовнішній вираз правової норми
6. Способи викладення правових норм
7. Відмінність норм права від індивідуальних правових приписів

Тема 13. Форми (джерела) права. Правотворчість.

План

1. Поняття джерел і форм права
2. Види форм права
3. Нормативно-правові акти та їх властивості
4. Основні види нормативно-правових актів
5. Дія нормативно-правових актів у часі
6. Дія нормативно-правових актів у просторі та за колом осіб
7. Поняття, зміст і види правотворчості
8. Делегована законотворчість

Тема 14. Система права, система законодавства, правова система суспільства.

План

1. Систематизація нормативно-правових актів
2. Правотворча техніка
3. Система права
4. Система законодавства
5. Правова система суспільства
6. Правові системи світу

Тема 15. Правова свідомість і правова культура.

План

1. Правосвідомість: поняття, структура, види
2. Правова культура
3. Правове виховання та правове навчання

Тема 16. Правові відносини.

План

1. Поняття та ознаки правовідносин
2. Склад (структура) правовідносин
3. Види правовідносин
4. Юридичні факти як підстави виникнення, зміни і припинення правовідносин

Тема 17. Тлумачення, реалізація і застосування права.

План

1. Поняття і види тлумачення норм права
2. Способи тлумачення норм права
3. Інтерпретаційні акти (акти тлумачення)
4. Поняття і форми реалізації права
5. Застосування норм права
6. Правозастосовні відносини
7. Акти застосування норм права
8. Застосування права за аналогією

Тема 18. Правова поведінка, юридична відповідальність, законність і правопорядок.

План

1. Правова поведінка: поняття, ознаки, види
2. Правомірна поведінка: поняття, ознаки, види
3. Правопорушення, його склад і види
4. Юридична відповідальність: поняття та ознаки
5. Види юридичної відповідальності
6. Поняття і сутність законності
7. Гарантії законності
8. Правопорядок: поняття та принципи

Тема 19. Права і свободи людини і громадянина.

План

1. Права людини, громадянина, особи
2. Поняття прав і свобод
3. Правовий статус особи
4. Гарантії прав людини і громадянина
5. Обмеження прав і свобод людини і громадянина
6. Поняття соціального обов'язку людини

Тема 20. Порівняльне правознавство. Правові системи сучасності

План

- 1.Формування порівняльного правознавства
2. Особливості предмета порівняльного правознавства, його значення для юридичної теорії та практики
3. Поняття типу і типології правових систем світу.
4. Класифікація правових систем світу.
5. Основні типи і групи правових систем світу.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Загальна теорія права: Підручник / За заг. ред. М.І. Козюбри. Ваїте, 2015. 92 с.
2. Теорія держави і права: навч. посіб. для підгот. фахівців з інформаційної безпеки / [О.О. Тихомиров, М.М. Мікуліна, Ю.А. Іванов та ін.]; за заг. ред. Л.М. Стрельбицької. - Київ: Кондор Видавництво, 2016. - 332 с.
3. Кельман М.С. Загальна теорія держави і права: підручник / М.С. Кельман. - К.: Кондор-Видавництво, 2016. - 716 с.
4. Загальна теорія права: Підручник / За заг. ред. М.І. Козюбри. - К.: Ваїте, 2015. - 392 с.
5. Петришин О. В., Погребняк С. П., Смородинський В. С. та ін. Теорія держави і права; за ред. О.В.Петришина.Х. Право, 2015. 368 с.
6. Скакун О.Ф. Теорія права і держави: Підручник. 4-те видання. К. Алерта, 2017. 528с.
7. Теорія держави і права : навч. посіб. / [О. О. Тихомиров, М. М. Мікуліна, Ю.А. Іванов та ін.] ; за заг. ред. Л. М. Стрельбицької. Київ. Кондор-Видавництво, 2016. 332 с.
8. Тетарчук І., Дяків Т. Теорія держави і права: навч. посіб. К. Центр навчальної літератури, 2017. 184с

Допоміжна література:

1. Антонов О. В. Соціально-філософський аналіз державної влади у контексті суспільних відносин: автореф. дис. ... канд. філос. наук. Одеса, 2016. 18 с.
2. Бакумов О. С. Правові пропозиції Європейського суду з прав людини щодо прав на вільні вибори: спірні питання практики. Вісник Національної академії правових наук України. 2016. № 3 (86). С. 183-193. Шатіло В. А. Теоретичні проблеми конституційного механізму державної влади: співвідношення організаційних структур та функцій (вітчизняний і світовий досвід): моногр. Київ: Юридична думка, 2017. 363 с.
3. Баштанник А. Г. Механізми регулювання діяльності органів державної влади в умовах децентралізації: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. Львів, 2017. 20 с.
4. Березенко В. В. Правовий режим державного кордону України: конституційно-правові аспекти регулювання та захисту: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2017. 21 с.
5. Берназюк О. О. Конституційно-правовий статус допоміжних органів при вищих органах державної влади України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Ужгород, 2016. 20 с.
6. Бельська Т. В. Державна політика та державне управління в умовах впливу глобального громадянського суспільства: автореф. дис. ... д-ра наук з держ. упр. Дніпро, 2017. 40 с.
7. Волошенюк О. В. Гармонізація та уніфікація законодавства як форми зближення правових систем. Право і суспільство. 2015. № 4. С. 3-7.
8. Косович В. Юридичний техніко-технологічний інструментарій та верховенство права (методологія дослідження). Вісник Львівського університету. Серія: Юридична. 2018. Вип. 66. С. 14-26.
9. Кучеренко Д. С. Правничі поняття і термінологія у методології юридичної науки. Вісник Запорізького національного університету. Серія: Юридичні науки. 2017. № 2. С. 30-38.
10. Легка О. В. Застосування норм права як спосіб організації реалізації норм права. Юридичний науковий електронний журнал. 2016. № 5. С.12-15.

11. Нестерович В. Ф. Конституційно-правові засади впливу громадськості на прийняття нормативно-правових актів: зарубіжний та український досвід: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук. Київ, 2015. 40 с.
12. Онищук І. І. Техніка юридичного письма в нормативно-правових актах: моногр. Харків: Право, 2014. 228 с.
13. Оніщенко Н. М. Методологія теорії держави і права (деякі аспекти розгляду). Держава і право. Юридичні і політичні науки. 2016. Вип. 71. С. 3-20.
14. Скрипнюк О., Батанов О. Актуальні проблеми теорії джерел конституційного права України (аксіологічні, гносеологічні та онтологічні аспекти). Право України. 2017. No 6. С. 39-52.
15. Цуркан-Сайфуліна Ю. В. Антропологія права і влади як філософсько-правова проблема. Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія». 2017. Вип. 2. С. 7-20.
16. Чорноморденко І. Позанаукова і наукова методологія. Постановка проблеми. Університетська кафедра. 2018. No 7. С. 85-92.
17. Шаповал В. Виконавча влада в Україні в контексті форми державного правління (досвід до прийняття Конституції України 1996 р.). Право України. 2016. No 3. С. 200-212.
- Білокопитов Д. В. Розвиток взаємодії органів публічної влади з інститутами громадянського суспільства в умовах глобалізації: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. Харків, 2017. 20 с.9.
18. Шевченко М. Є. Деякі аспекти методологічного комплексу сучасної методичної науки. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2017. Вип. 58. С. 178-183.
19. Ярош Я. Взаємодія молодіжних громадських організацій з політичними партіями в Україні. Evropský politický and law diskurz. 2017. Svazek 4., 5. vydání. С. 89-93.
20. Ярошенко В. Взаємообумовленість політичної і громадянської відповідальності та становлення інституту демократичної громадянськості в Україні. Evropský politický and law diskurz. 2017. Svazek 4., 3. vydání. С. 143-158.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Офіційна веб-сторінка Верховної Ради України: www.rada.gov.ua.
2. Офіційна веб-сторінка Президента України: www.president.gov.ua.
3. Офіційна веб-сторінка Кабінету Міністрів України: www.kmu.gov.ua.
4. Офіційна веб-сторінка Верховного Суду: <http://www.scourt.gov.ua/>
5. Офіційна веб-сторінка Конституційного Суду України: <http://www.ccu.gov.ua/uk/>

ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Студент має право:

- вільно висловлювати свої думки усно або письмово, аргументуючи їх знаннями провідних засад конституції, трудового права, освітнього менеджменту, економіки, права тощо;
- вносити пропозиції щодо формування та реалізації власної освітньої траєкторії; активізації власної самостійної пізнавальної діяльності, форм і методів проведення аудиторних занять;
- відпрацьовувати пропущені заняття в установленому порядку;
- отримати індивідуальні консультації у викладача.

Студент зобов'язаний:

- відвідувати заняття всіх видів відповідно до встановленого дирекцією розкладу, запізнення на заняття допускається тільки з поважних причин;
- брати активну участь у роботі під час аудиторних занять, дотримуватися правил етичної поведінки, поважати думки та права інших студентів і викладача;

- виконати індивідуальне завдання
- самостійну роботу, підготовка якої є обов'язковою умовою допуску до екзамену. Студент, який не підготував самостійну роботу, до екзамену не допускається.
- набрати під час вивчення навчальної дисципліни мінімум 35 балів.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Пропущені з поважної причини заняття дозволяється відпрацьовувати впродовж **двох тижнів** після завершення дії поважної причини і при наявності документа-підстави (довідки, розпорядження про індивідуальних графік відвідування тощо).

Політика щодо академічної доброчесності. Студенти керуються нормами «Положення про академічну доброчесність здобувачів освіти в національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка» (Наказ Ректора № 383 від 27.12.2019 р. зі змінами і доповненнями від 23.12.2020 (<https://drive.google.com/file/d/1YOj2QK3xW-03evO8Tkg1o3ZKUAbBL-VH/view>)). У процесі навчання та при підготовці самостійної роботи, виконанні індивідуальних завдань, забороняються плагіат, фабрикація та фальсифікація результатів, списування, хабарництво.

Політика щодо викладання. Викладання навчальної дисципліни відбувається на засадах студентоцентризму, антропоцентризму, гуманізму, поваги до соціокультурного плюралізму.

Розподіл балів

Види контролю	Кількість	Бали	Загальна кількість балів
Робота на практичному занятті	20	2	до 40
Індивідуальне завдання	2	5	до 10
Самостійна робота: ¹	1	15	до 15
Підсумкова контрольна робота	2	5	до 10
Усього			до 75
Екзамен:			до 25
Разом:			до 100

¹ Самостійна робота є обов'язковою умовою допуску до екзамену. Студент, який не виконав самостійну роботу до екзамену не допускається.